

INFORMATIE OVER DE LEERGANG TRANSFORMATIEF LEIDERSCHAP

Naast een inleiding op de leergang vind je in dit document informatie over:

1. de opzet van de leergang
2. het programma en inhoud van de zes blokken
3. de praktische zaken zoals locatie, deelnamekosten, tijdsinvestering

Transformatief leiderschap vanuit systemische fenomenologie

“Persoonlijke transformatie heeft wereldwijde gevolgen. Als wij die weg gaan, gaat de wereld deze ook. De revolutie die de wereld zal behouden is uiteindelijk een persoonlijke ommekeer.” - Marianne Williamson

Onze wereld is fundamenteel aan het veranderen. Maatschappelijke verschuivingen volgen elkaar in een ongekend tempo op: er is een pandemie gaande, humanitaire rampen zijn aan de orde van de dag en de klimaatcrisis zwelt aan. Wereldwijd komen protestbewegingen op gang, tegen racisme, tegen het verlies van autonomie. Uit alle hoeken klinkt een roep dat het anders moet. Duurzamer, menselijker, empathischer. Maar hoe dan? De wereld vraagt om transformatieve leiders, die in staat zijn om de wezenlijke systemische transitie die nu zo noodzakelijk zijn teweeg te brengen. En die anderen in die paradigmawisseling kunnen begeleiden.

Wij geloven er hartstochtelijk in, dat échte transitie niet plaatsvinden door nieuwe beleidsplannen, procedures, of procesafspraken, maar door authentieke bezieling en wendbaarheid, oprechte betrokkenheid en bevlogenheid van mensen. Niet geleid door angst, maar door vertrouwen. Leiders en begeleiders van organisaties vervullen daarin een sleutelrol. Zij hebben gemeenschappelijk, dat ze vanuit hun rol een groter geheel kunnen meenemen in een transitie.

Door zichzelf over te geven aan hun persoonlijke transformatieproces – zonder bij voorbaat te weten waar dat toe leidt - gaan ze anderen daar in voor. Zo kunnen transformatieve leiders vanuit hun persoonlijke bezieling een enorme impact maken op de teams en organisaties waarmee ze werken. Dat vraagt een heleboel zelfkennis én moed. Om oude patronen te herkennen en overtuigingen los te laten, existentiële angsten onder ogen te zien, je maskers laten vallen. Jezelf toe te staan het niet te weten, ruimte te maken voor innerlijke tijd, in de onzekere leegte te stappen en daar onverwachte hulpbronnen te ontdekken. Daar bevindt zich de vruchtbare bodem van waaruit jij als waarachtig leider groeit, en een veilige bedding biedt voor anderen.

In deze leergang faciliteren we dat persoonlijke proces, voor die leiders en begeleiders van organisaties die zich geroepen voelen om fundamentele transitie te begeleiden. En die willen onderzoeken van waaruit zij

Systemische fenomenologie

Fenomenologie gaat uit van de directe en intuïtieve ervaring van fenomenen, van verschijnselen en probeert daaruit de essentie van wat men ervaart af te leiden. De systemische fenomenologie is een intuïtieve benadering, waarmee we je laten ervaren wat het betekent om alles wat je waarneemt te erkennen als informatie over het systeem. Zonder mening, zonder oordeel, zonder overtuigingen, zonder cognitieve analyses. Het werken met (organisatie)opstellingen is hier een praktische toepassing van. Het geeft inzicht in datgene wat er speelt in de onderstroom en welke beweging dienend is. Dit instrument zullen we regelmatig inzetten tijdens de leergang en sluit aan bij de gevraagde vooropleiding van de deelnemende begeleiders.

die roeping kunnen verwezenlijken. Systemische opgaven vragen om een systemische benadering. Daarom geven we het programma vorm met de systemische fenomenologie als basis. We duiken in de onderstroom en laten de verschijnselen spreken. En volgen daarbij een leerlijn van onbewust incompetent naar bewust, geïntegreerd competent.

Opzet van de leergang

"I am not teaching you anything, I just help you to explore yourself" – Bruce Lee

...We doorlopen de stappen in het transformatieproces

In ieder blok staat een thema centraal. Aan de hand van die thema's doorlopen we de stappen die essentieel zijn voor iedere wezenlijke transformatie. Door deze stappen te begrijpen en te doorvoelen, leer je ze te herkennen. Niet alleen in je eigen proces, maar ook in het proces van de organisatie of de teams die jij vanuit jouw bezieling wil begeleiden in transitities.

...waarbij je ook je eigen (bege)leiderschap onder de loep legt

Transformatie is echter een heel persoonlijk en individueel proces dat een eigen tempo kent, en een eigen pad kiest dat zich niet laat sturen. Voor de een zal de leergang daarom vooral bijdragen aan het begrip van transformatief leiderschap. Een ander zal tijdens één van de blokken de genadeloze ontmoeting met zichzelf ervaren. En voor jou is datgene wat je voorbij ziet komen tijdens de leergang wellicht precies het laatste zetje dat je nog nodig had om ook anderen te inspireren, te enthousiasmeren en te begeleiden in ontwikkelprocessen.

...voor leiders en begeleiders met een roeping

Je bevindt je onder gelijkgestemden: leiders en begeleiders van organisaties die zich geroepen voelen om veranderingen teweeg te brengen die impact maken. Die vanuit hun diepste bezieling willen bijdragen aan een gezonde en waarachtige wereld en zich bewust zijn van hun eigen rol daarin. Die zich over durven te geven aan een proces met een nog onbekende uitkomst. Door anderen daarin voor te gaan zijn zulke leiders en begeleiders in staat, om juist die fundamentele systemische veranderingen op gang te brengen die nu zo hard nodig zijn om de maatschappij in een nieuw evenwicht te brengen.

...met systemische fenomenologie als basis

Hoewel we dit programma een leergang noemen, leren we je eigenlijk niets. We begeleiden je vooral in jouw eigen ontdekkingsstocht. De basis voor deze leergang is het systemisch fenomenologisch werk. Dat betekent dat we focussen op de dynamieken die zichtbaar worden tussen onderdelen die samen een levend systeem vormen. Dat wij onszelf en de deelnemers voortdurend toestaan om het niet te weten, uitnodigen om waar te nemen en te ervaren wat er in het huidige moment gebeurt. Niet alleen aan de oppervlakte, maar vooral ook in de onderstroom. Zonder oordeel, zonder te willen verklaren of te analyseren. We zullen veel werken met (organisatie)opstellingen en doen een beroep op ieders vermogen om datgene wat zich aandient ongefilterd waar te nemen, en daaruit de essentie van wat men ervaart af te leiden.

...verrijkt met bijdragen over transformatief leiderschap door gerenommeerde sprekers

Het programma wordt verrijkt met bijdragen van gerenommeerde sprekers, dwarsdenkers en doeners met een wetenschappelijke, filosofische of spirituele kijk op transformatie. Deze verschillende perspectieven helpen om jouw persoonlijke leerervaring ook in het grotere geheel te plaatsen.

Programma

Blok 1 – het vertrekpunt verkennen

14 en 15 januari 2021

“Je weet pas waar je naartoe gaat als je weet waar je vandaan komt”

Het eerste blok staat in het teken van inchecken, kennismaken en in contact komen: met elkaar, met jezelf, met je intrinsieke motivatie om deel te nemen en met het concept van transformatie. We laten je daarbij meteen ervaren wat systemische fenomenologie inhoudt: met opstellingen en andere systemische werkvormen verkennen we jouw eigen vertrekpunt, vanuit de onderstroom. Wat beweegt je om aan deze leergang deel te nemen? Waar kom je vandaan en wat neem je mee?

Op de tweede dag vertelt Jan Rotmans ons over zijn transitie-expeditie. In zijn boek *Omwenteling – van mensen, organisaties en samenleving* (2017) maakt hij de verbinding tussen hoofd, hart en handen met aansprekende verhalen van zichzelf, en anderen die een persoonlijke transitie durfden aan te gaan in verwarrende tijden. “[Dit] vraagt om het stellen van wezenlijke vragen. Wie ben ik eigenlijk en wat zijn mijn diepere drijfveren?... In het realiseren van de verbinding tussen hoofd en hart en het creëren van verbondenheid op verschillende niveaus ligt de uitdaging voor ons allen. En met name voor de maatschappelijke en transformatieve leiders. Die kunnen de leiding nemen in de zoektocht naar verbondenheid en vertrouwen die de omwenteling met zich meebrengt.”

Jan Rotmans, hoogleraar duurzaamheid en transities aan de Erasmus Universiteit Rotterdam is een internationale autoriteit in zijn vakgebied. Rotmans ontplooit initiatieven om de weg te banen naar een duurzame samenleving. Vanuit die drijfveer is hij onder meer oprichter van Stichting Urgenda en van het Break Out Team - dat de coronacrisis aangrijpt om weeffouten uit ons huidige systeem te onderzoeken en ideeën aandraagt om de samenleving anders in te richten.

Blok 2 – het kantelpunt ontdekken

11 en 12 februari 2021

“De langste reis, is de reis naar binnen” – Dag Hammarskjöld

In het tweede blok gaan we op zoek naar het kantelpunt dat bewust of onbewust aan de basis ligt van een transformatie. Hoe ontdek je wat dat kantelpunt is, en waar herken je dat aan? Is het een moment? Is het een proces? Wat is er nodig om de drempel over te stappen en de uitdaging aan te gaan? In deze twee dagen ontdek je het verschil tussen je magische taak en je wetende, dienende taak. Zonder oordeel, het is zoals het is. Deze stap is enerzijds hoopvol, en anderzijds ook spannend. Het gaat over een wezenlijk verlangen dat al wakker geschud wordt, een lonkend perspectief, maar er speelt nog iets in de onderstroom waardoor je er geen grip op krijgt. Dit vraagt om een gesprek met de ziel, in de innerlijke tijd.

We hebben Joke Hermsen uitgenodigd om ons op de tweede dag mee te nemen op een inspirerende reis door een ruimte waarin de chronologische tijd niet meer bestaat. In haar boek *Kairos. Een nieuwe bevlogenheid* (2014) pleit ze hartstochtelijk voor enthousiasme, inspiratie, empathie en bezieling. Nieuwe

manieren van hoopvol denken, die ons kunnen inspireren om daadwerkelijke veranderingen op gang te brengen. Puttend uit het levensbevestigende gedachtegoed van oa. Hannah Arendt, Nietzsche en Bloch.

Joke Hermsen is filosofe en schrijfster. Rust is een terugkerend thema in haar werk, net als het fenomeen tijd, en meer in het bijzonder het verloop van de tijd. Naast de gewone, chronologische kloktijd onderscheidt ze nog een andere, 'onbenoembare' tijd. Joke Hermsen schreef zowel romans als essays over kunst, literatuur en filosofie, waaronder *Stil de tijd en Melancholie van de onrust*. Kairos: een nieuwe bevlogenheid was het bestverkochte filosofieboek van 2014.

Blok 3 – je taak nemen

18 en 19 maart 2021

“Loslaten, betekent tijdelijk het houvast verliezen. Niet loslaten betekent voor altijd het houvast verliezen.”
– Søren Kierkegaard

Het derde blok gaat over de daad bij de intentie voegen. Je ontdekt wat je achter hebt te laten om je oude gedrag te doorbreken. Welke overlevingsmechanismen en overtuigingen die ooit helpend zijn geweest heb je nu niet meer nodig? Wát je doet is daarbij onbelangrijk, dát je het doet is belangrijk. Het innerlijk besluit, dat je iets gaat doen op een voor jouw ongekende manier, is genomen. Waar je eerder nog voor de comfortabele weg koos, zet je nu de eerste stappen op onbekend terrein. Je neemt je taak, je verantwoordelijkheid.

In dit blok geeft Jitske Kramer een lezing over hoe dit proces zich in de collectieve onderstroom van organisaties voltrekt. Eerder dit jaar schreef ze de longread *Corona-cultuurshock: crisis of transformatie?* “We zitten in een groot ondertussen, een tussentijd, waarin op wereldniveau oude culturele regels niet meer gelden en we op zoek moeten naar nieuwe. Een unieke en onzekere situatie.”

Jitske Kramer is corporate antropoloog en reist de wereld over om te leren van traditionele healers, leiders, verrassende innovators en willekeurige voorbijgangers. Corporate antropologie is de discipline die zich afvraagt wat het betekent om mens te zijn tussen mensen in organisaties en daarbuiten. In 2012 zette ze *Deep Democracy in Nederland* op de kaart, een zienswijze en methode die de onderstroom in groepen zichtbaar en hanteerbaar maakt. Zij is auteur van onder andere *De Corporate Tribe* en *Deep Democracy*.

Blok 4 – overgeven aan het niet-weten

29 en 30 april 2021

“De stilte die dan ontstaat / is een stilte, niet slechts naar de vorm / een stilte voor de storm / maar een stilte van het soort / waar dingen in worden gehoord / die nog nimmer het oor vernam” – Martinus Nijhoff

In het vierde blok gaat het over de ontmoeting met jouw essentie. Het oude heb je achtergelaten, maar het nieuwe is nog niet in die plaats teruggekomen. Dat is een kwetsbare plek, frustrerend of angstaanjagend misschien zelfs. We nodigen je uit om, zonder enige terughoudendheid bereid en beschikbaar zijn om te ervaren hoe het is in dat lege midden. Jezelf volledig toe te staan om het niet te weten. Dat betekent verduren. Handelen door niet te handelen en volledig aanwezig zijn in het hier en nu. Het kan voelen alsof je op de bodem van de put bent beland. Maar de put is tegelijkertijd de bron. Van daaruit ontwaak je, op weg naar je bestemming.

Op de eerste dag laat Caroline Wiedenhof ons in een workshop verkennen hoe het is, daar in die put. Geïnspireerd door de Reis van de Held neemt ze ons aan de hand van filmfragmenten mee naar de donkerste diepte, ‘de buik van de walvis’. En met ervaringsoefeningen uit onder andere Chi Qong, laat ze je ervaren wat het betekent om niet alleen je hoofd maar ook je lichaam in te zetten als instrument om het niet-weten te verkennen.

Joel aan 't Goor deelt op de tweede dag zijn verhaal over ‘The Era of Purpose’, een tijdperk waarin de vraag ‘Wie ben ik?’ belangrijker wordt dan hij ooit in de geschiedenis van de mensheid is geweest. Zingeving en zelfontplooiing zijn onontbeerlijk voor mensen, leiders en organisaties. Wat betekent dit voor jou? Joel put uit zijn unieke combinatie van diepgaande mensenkennis, ondernemerschap en technologie.

Caroline Wiedenhof werkt parttime als veranderkundig adviseur bij de Rijksoverheid, en daarnaast met ‘coach- en schrijfwerk’ vanuit haar eigen bedrijf Duodecima. Zij heeft zeer ruime ervaring als leidinggevende, loopbaanadviseur, bestuurder en coach. Caroline is intensief geschoold in het geven van filmlezingen en beeldtrainingen, gecertificeerd als Master Double Helix trainer en opgeleid in systemisch denken en werken.

Joel aan 't Goor is ondernemer, bedrijfskundige en psycholoog. Als executive coach en oprichter van Awake Origins, OPEN Business Leaders en het World Consciousness Forum werkt hij voortdurend vanuit zijn missie om 10% van de meest invloedrijke ondernemers en leiders ter wereld te doen ontwaken, om zo een globale, collectieve transformatie op gang te brengen. In 2018 verscheen zijn boek *The journey to your origin*.

Blok 5 – autonomie hervinden

19 en 20 mei 2021

“I too am not a bit tamed, I too am untranslatable / I sound my barbaric yawp over the roofs of the world.”
– Walt Whitman

Het vijfde blok staat in het teken van jouw eigen leidende principes. Wat bezielt jou en waar geloof je ten diepste in? Hoe zorg je ervoor dat je handelt in overeenstemming met die leidende principes? In deze stap

ervaar je hoe het is om vanuit autonomie en authenticiteit te handelen, zonder je nog aan te passen aan datgene waarvan je veronderstelt dat anderen het van je verwachten. Zelfs zonder je nog af te vragen wat anderen verwachten. Je innerlijke houding is niet meer gebaseerd op de eis van de buitenwereld maar op de signalen die van binnenuit opklinken. Je bewust persoonlijk geweten heeft vorm.

Geïnspireerd door denkers als Kierkegaard, Buber en Hammerskjöld neemt Welmoed Vlieger ons in dit blok mee op een filosofische reis langs de wezenlijke thema's voor transformatief leiderschap: innerlijkheid, de werkelijke ontmoeting (met jezelf en met de ander) en ontvankelijkheid als sleutel tot authentiek en moreel leiderschap.

Welmoed Vlieger kwam tijdens haar studie Wetenschap van godsdienst en levensbeschouwing, enkele denkers op het spoor, zoals Meester Eckhart en Kierkegaard, die diepe indruk op haar maakten. Ook Husserl, Heidegger en Hammerskjöld hebben haar in grote mate gevormd. Naast haar promotieonderzoek aan de Vrije Universiteit over innerlijkheid en politiek is ze is columnist bij Trouw. Ze publiceert artikelen en geeft lezingen, onder andere over 'het leven zonder waarom'. Welmoed verzorgt programma's op het gebied van innerlijkheid/authenticiteit, moreel leiderschap en burn-out vanuit een existentiële invalshoek.

Blok 6 – de terugkeer: voluit je plek innemen vanuit je dienende taak

17 en 18 juni 2021

“Ik ben te nemen of te laten / Je mag van me houden / Je mag me ook haten / Ik ben wie ik ben / Dit is mijn wereld / Dit is mijn stem / Hoor de taal van mijn hart” – Stef Bos

Het laatste blok staat in het teken van oogsten en integreren van de verworven inzichten. Je hebt een persoonlijke reis gemaakt, en keert terug naar de wereld waarin jij jouw dienende taak te vervullen hebt. Zowel in je persoonlijke leven, maar ook in de omgeving waarin je werkzaam bent. Langzaam wordt je er bewust van, dat je de opgedane inzichten steeds meer eigen maakt, en dat het klopt wat je doet. Je kunt zonder – of ondanks – angst, vanuit vertrouwen, authenticiteit en autonomie acteren in verschillende contexten, persoonlijk en professioneel. Je weet dat je bij een mogelijke terugslag weer zelf het heft in handen kunt nemen.

Ter afsluiting in dit laatste blok heb je je eigen check-out voorbereid, die je met de rest van de groep deelt. Om stil te staan bij wat je hebt bereikt, waar je naartoe wilt, hoe je dit in de wereld wil zetten. Dat kan in verhalende vorm maar ook in muziek, een gedicht, een beeld. Op jouw manier en in een vorm die bij jou past. Op de eerste dag is er een avondprogramma met diner. Ook voor dit blok zullen we een bijzondere spreker uitnodigen. Wie dat wordt, laten we voorlopig nog even in het (lege) midden....

Praktische zaken, locatie, deelnamekosten, tijdsinvestering

Aantal deelnemers

Er is plek voor minimaal 14 en maximaal 24 deelnemers. De leergang richt zich op leiders én begeleiders van organisaties. Omdat wij met de systemische fenomenologie als basis werken, vragen wij van de

deelnemende begeleiders kennis van het systemisch werken, verkregen door een opleiding organisatieopstellingen of vergelijkbaar.

Locatie

Wordt nog bevestigd, maar ergens in Amersfoort of directe omgeving.

Deelnamekosten

De kosten voor deelname aan de leergang bedragen € 4450,- per persoon. Dit is inclusief lunches, koffie/thee en versnaperingen en exclusief eventuele diners en overnachtingen. Onze opleidingen zijn vrijgesteld van BTW. Voor particulieren geldt dat de opleidingskosten in 2020 nog aftrekbaar zijn voor de inkomstenbelasting.

Tijdsinvestering

We komen in totaal twaalf dagen bij elkaar. Voorafgaand aan de leergang besteed je tijd aan je motivatiebrief, waarin je vertelt van waaruit je je geroepen voelde om deel te nemen. Hiermee 'check je in' voor je leerproces. Tussen ieder blok sta je individueel stil bij de opgedane inzichten en bereid je je innerlijk voor op het volgende blok. Voor ieder blok check je opnieuw in, in een vorm die op dat moment voor jou passend voelt: aan de hand van een beeld, een muziekstuk, een verhaal, filmfragmenten, opnieuw een motivatiebrief. Wij moedigen je van harte aan om ook voor die voorbereiding ruim de tijd te nemen.

De data zijn:

14 & 15 januari; 11 & 12 februari; 18 & 19 maart; 29 & 30 april; 19 & 20 mei; 17 & 18 juni.

Aanmelden en meer informatie

Aanmelden kan via de website van Latitude Opleidingen: <https://www.latitudeopleidingen.nl/aanmelden-voor-de-leergang>. Voor meer informatie kan je contact opnemen met Boudewijn Lemstra op 06 – 53760571 of Jorien Weterings op 06-16074997. We zijn ook te bereiken op boudewijn@latitudeopleidingen.nl en jorien@broesli.nl.

We ontmoeten je graag bij deze unieke leergang.

Hartelijke groet,

Jorien Weterings & Boudewijn Lemstra

